

РОЗДІЛ 1.

ЛІНГВОДИДАКТИКА ТА СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Отримано: 13 березня 2019 р.

Прорецензовано: 2 травня 2019 р.

Прийнято до друку: 20 травня 2019 р.

e-mail: Nadiia9572@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2019-6(74)-3-7

Бреславець Н. О. Мовна картина світу як національно-лінгвістична концептуальна система. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 6(74), червень. С. 3–7.

УДК 81'272:[316.347:39]

Бреславець Надія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

МОВНА КАРТИНА СВІТУ ЯК НАЦІОНАЛЬНО-ЛІНГВІСТИЧНА КОНЦЕПТУАЛЬНА СИСТЕМА

Картина світу відображає результати знань людини про світ, представляючи їх системою образів і власною позицією реально існуючого суб'єкта, його ставленням до навколишнього світу, здатність змінити його через діяльність.

Мовна картина світу – це результат фізичного і культурного досвіду, зображеного в мовній формі. Накопичення досвіду і знань про об'єктивний світ і місце людини в ньому, виражені в мовній формі, сприяють створенню «мовної картини світу», яка відповідає кожному даному етнокультурному співтовариству. У конструюванні мовної картини світу неодмінно включається національна мова, національно-культурний, суспільно-історичний досвід тієї чи іншої національної спільноти людей.

Ключові слова: мовна картина світу, концепт, концептуальна система, стереотипи, етнос, культура, емоції, менталітет, мовна особистість.

Nadiia Breslavets,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor, National Pedagogical Drahomanov University

LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD AS A NATIONAL AND LINGUISTIC CONCEPTUAL SYSTEM

The picture of the world reflects the results of man's knowledge of the world, representing them as a system of images; own position of a real-life subject, his attitude to the world around him, the ability to change it through activity.

The language picture of the world is the result of a physical and cultural experience which is reflected in the linguistic form. The accumulation of the experience and knowledge about the objective world and the man's place in it, which is expressed in the language form, contribute to the creation of a "language picture of the world". It corresponds to each given ethno cultural community. Both the national language, the national, cultural, socio-historical experiences of one or another national community of people are certainly included in the construction of the language picture of the world.

It is necessary to use instruments that define the worldview, understanding of the world, perception of the reality such as frames, concepts, gestalts, etc. for the formation of the language picture of the learner's world. They are instruments of operating in Cognitive Linguistics and help to modeling the picture of the world and language consciousness.

Science is a dynamic, creative, ever-changing system with extremely mobile boundaries. The development of science involves the expansion of boundaries, the inclusion of such problems that it had not previously engaged in it. It shifts scientific horizons, freeing up space for solving a particular problem, developing new theories or research methods. The emergence of new directions in the study of the language has led to the emergence of a large number of «new Linguistics»: Ethnolinguistics, Psycholinguistics, Sociolinguistics, etc. Ethnolinguistics is characterized as a direction that focuses on the study of the links of the language with culture, folk customs, the social structure of a society or a nation as a whole.

Key words: language picture of the world, concept, conceptual system, stereotypes, ethnos, culture, emotions, mentality, language personality.

Картина світу – цілісний глобальний образ, який є результатом усієї духовної активності людини та враховує систему культурних цінностей. Концептуальна картина світу зумовлена географічним положенням, кліматом, умовами життя конкретного етносу, його історією, взаєминами із сусідніми етносами тощо; «мовна картина світу окремого етносу створюється завдяки мові, яка фіксує, віддзеркалює і зберігає інформацію, яка акумулюється в скарбниціх історії, пізнається людиною протягом тисячоліть, допомагає пізнати свою країну, її культуру, людей, історію, спосіб життя та ін.» [11, с. 422].

Наївна картина світу відображає об'єктивну дійсність у вигляді сукупності предметних образно-наочних еталонних уявлень про предмети, явища; складається як відповідь на практичні потреби людини при взаємодії з навколишнім середовищем і в міжлюдському спілкуванні в оптимальному і максимально зручному для себе режимі, виявляючи прагматичний егоцентризм, приймаючи все в себе і поширюючи себе на навколишній світ [9, с. 68].

Висвітлення проблем дослідження концептуальної і мовної картини світу присвячені роботи філософів Г. А. Брутяна, Р. І. Павеленіса, лінгвістів Ю. Н. Караулова, Г. В. Колшанського, В. І. Постоваловой, Б. А. Серебренникова, В. Н. Телія. Питаннями специфічних особливостей мовної картини світу займався ще В. Гумбольдт, в даний час – німецький учений І. Гердер. Сучасні вчені-лінгвісти Н. Д. Арутюнова, Ю. Д. Апресян, А. Вежіцкая, Ю. С. Степанов, В. Н. Телія, В. Г. Гак розробляють проблему мови і картини світу.

Донауковий характер мовної картини світу Ю. Д. Апресян називав наївною картиною, яка «представляє відображені в природній мові способи сприйняття і концептуалізації світу, коли основні концепти мови складаються в єдину систему поглядів, свого роду колективну філософію, яка нав'язується в якості обов'язкової всім носіям мови» [1, с. 39].

В результаті взаємодії людей з різним мовним надбанням в періоди спільної діяльності відбувається створення мовних картин світу з типологічно загальними і індивідуальними національно-специфічними особливостями.

У світі існує значна кількість мов, кожна з яких утворює певне концептуальне поле як сукупність взаємопов'язаних понять [2, с. 334]. Кожна понятійна область потребує специфічного мовного сприйняття світу, завдяки якому здійснюється формування знань людини про світ.

Світобачення і світорозуміння будь-якого лінгвокультурного колективу обумовлені картиною світу, що сформувалася під впливом свого особливого способу сприйняття світу.

Розумові процеси людини тісно взаємопов'язані з використанням мови, завдяки чому відбуваються акти комунікації. За допомогою мови здійснюється прийом, повідомлення та передача інформації, формуються мовні фрейми і концепти, відбувається систематизація знань в пам'яті, внутрішня організація того, що підлягає повідомленню.

У житті мовна картина світу передре концептуальної, так як людина осягає світ, його закони, саму себе завдяки мові. Мовна картина світу накопичує і фіксує унікальний суспільно-історичний досвід певної спільності людей, створює «специфічне «забарвлення» цього світу, обумовлену національною значимістю предметів, явищ, процесів, виборчим ставленням до них, яке породжується специфікою діяльності, способом життя і національної культури даного народу» [10, с. 66].

Мова – знаряддя пізнання не тільки предмета, а й ширше – світу, виконує творчу роль, формує картину світу носія мови, є основним засобом фіксації, зберігання, переробки і передачі знання. У мові закріплюються результати пізнавальної, безперервної творчої діяльності людини. Завдяки потужним комунікативним можливостям здійснюється нескінченне виробництво і розуміння смислів мовної діяльності.

Мова – найголовніша діяльність людського духу, що пронизує собою всі сфери людського буття і пізнання (В. Гумбольдт), сприяє формуванню картини світу для того, хто говорить цією мовою, дозволяє отримати уявлення про людську свідомість і розум.

Компоненти когніції – знання, пізнання в їх мовному знанні, свідомість, розум, мислення, уявлення, творчість, розробка планів, роздуми, логічний висновок, рішення проблем, співвіднесення, фантазування, мрії, а також процеси, пов'язані з вищою нервовою діяльністю – сприйняття, уявні образи, враження, увагу і впізнавання [6, с. 20], постійно взаємодіючи між собою, сприяють процесу надбання і накопичення знань, що і є сам пізнавальний процес.

Мова є поліфункціональна і розглядається як засіб спілкування, засіб вираження думки. Однією з головних функцій мови є інформативна властивість (властивість спілкування), коли за допомогою комунікативного акту передається певна інформація і інші більш-менш прийняті функції – емотивна (емоційна), фатична, пізнавальна, коннотативна (позначення відмінних властивостей предмета), поетична, металінгвістична (що дає можливість переведення однієї системи лінгвістичних знаків в іншу), акумуляційна або накопичувальна (яка фіксує людський досвід).

Для формування мовної картини світу студента необхідне застосування інструментарію, що визначає світогляд, розуміння світу, сприйняття дійсності.

Мова сприяє прийому і передачі інформації, повідомлень; обробляє, формує знання, моделює специфічні мовні фрейми – моделі для вимірювання та опису безлічі знань (ментальних репрезентацій), що зберігаються в пам'яті людей, характерних для кожного даного етнокультурного колективу мовної картини світу. Оперативні одиниці пам'яті – концепти (сукупність всіх смислів, схоплених словом), гештальти – (цілісні доповняльні образи фрагментів світу) і ін., будучи інструментом оперування в когнітивній лінгвістиці сприяють моделюванню картини світу, мовної свідомості.

Цілісна мовна картина світу відображається в свідомості людини, формується, видозмінюється, набуваючи в процесі онтогенезу наступні ознаки: наявність імен концептів, нерівномірна концептуалізація різних фрагментів дійсності в залежності від їх важливості для життя відповідного етносу, специфічна комбінаторика асоціативних ознак цих концептів, специфічна кваліфікація певних предметних областей, специфічна орієнтація цих областей на ту чи іншу сферу спілкування [5, с. 109].

Концепти з'являються в далекій давнині, проходять через історичні періоди і завдяки спостереженням, дослідженням мислителів, істориків, письменників, рядових носіїв мови доходять до сучасності, видозмінюючись на різних етапах, модифікуються, конструюються, безперервно уточнюються людиною, формуючи свідомість і уявлення про світ.

Концепт – ментальне національно-специфічне утворення, найбільш складне і важливе з усіх понять, що представляє всю сукупність знань про даний об'єкт, що виражає їх за допомогою мовних засобів (лексичних, фразеологічних, пареміологічних), синонімом якого є «сенси» – зміст поняття, зміст слова. Поняття мають більш просту структуру, представляють сукупність пізнаних істотних ознак об'єкта; синонімом «поняття» є термін «значення», тобто відображення предмета дійсності словом, яке застосовується до предмету або предметів.

У результаті предметно-пізнавальної діяльності відбувається надходження інформації до людини, формуються певні уявлення про світ на базі трьох рівнів психічного відображення: чуттєвого сприйняття, формування уявлень, мовномислительних процесів, що становлять суть системи концептів.

У наукових дослідженнях лінгвістів (В. З. Демьянков, А. А. Залевская, З. Д. Попова, І. А. Стернин і ін.) поняття «концепт» інтерпретується як ментальна підстава базисних знань про світ, відкладених у свідомості людини, які відтворювані мовними засобами. Інша точка зору (Д. С. Лихачев, Н. Д. Арутюнова, Ю. С. Степанов, С. Г. Проскурін, Р. М. Фрумкіна) визначає поняття «концепт» як ментальну сутність національної культури, концептосферу того чи іншого народу.

Концепт – феномен неоднорідний, багатшаровий; культурний концепт включає предметно-образний, понятійний і ціннісний компоненти. Предметна складова концепту залежить від життєвого досвіду людини, зафіксованого в його пам'яті, створюючи концептосферу світорозуміння носія мови.

Образна складова об'єднує характеристики предметів, які сприймаються органами чуття (зір, слух, нюх, смак) як часткові ознаки, що зберігаються в пам'яті людей.

Понятійний компонент концепту позначає мовний опис, дефініції, порівняльні характеристики даного концепту по відношенню до інших концептів, які знаходяться у взаємодії і взаємозв'язку.

Ціннісний компонент концепту полягає у феномені збереження даного утворення, зафіксованого в свідомості людини і використанні його в якості концептуально-культурологічного досвіду [5, с. 129].

Структура концепту включає ядро – це його базовий шар і нашаровуються на нього сукупність когнітивних шарів. Базовий шар концепту містить певний наочно-чуттєвий образ, що визначає концепт як розумову одиницю. В результаті пізнання зовнішнього світу, когнітивні шари, взаємодіючи з іншими концептами, за принципом утворюють їх концептуальні ознаки, доповнюють базовий шар, сприяють розвитку концепту.

І. А. Стернин, розробляючи схему структури концепту, вказує, що «крім ядра, концепт має об'ємну інтерпретаційну частину – сукупність слабо структурованих предикацій, що відображають інтерпретацію окремих концептуальних ознак і їх поєднань» [12, с. 61], які об'єднані смисловими, асоціативними зв'язками, які насправді не спостерігаються, і які можуть бути зумовлені культурним контекстом [12, с. 59].

Пережиті чи побачені явища та події в історичному, освітньому та побутовому ракурсах, сприймаються, інтерпретуються, зберігаються в свідомості людини як концепти і, володіючи здатністю до мінливості, потрапляють під вплив інших концептів, видозмінюються, розвиваються, модифікуються, взаємодіють між собою, змінюючись кількісно, змінюючи обсяг, зміст, створюючи врешті концептуальну систему, яка є основою світосприйняття особистості, картиною світу. Можна виділити невербальний (домовний) і вербальний (мовний) етапи формування концептуальних систем у свідомості людини.

Взаємодія концептів між собою, побудова концептуальної системи відбувається на основі логічних принципів переходу одного концепту до іншого. Побудови нових концептів на підставі колишніх, утворюються в концептуальну систему абстрактних понять, які перейшли до усвідомлення за допомогою мови [10, с. 61].

З накопиченням досвіду у людини формується світорозуміння, певне ставлення до світу; в свідомості людини відображається цілісна картина світу, що фіксується мовою, причому цей процес не є простим «дзеркальним відображенням світу» (Б. А. Серебренников), він безпосередньо пов'язаний з розумінням образу світу, його баченням, конструюванням, постійними змінами. Роль мови важко переоцінити: мова – знаряддя спілкування, комунікації, за допомогою нього відбувається передача повідомлень, найскладніших ідей і понять. Здатність узагальнення дає можливість закріпити ці слова і ідеї в певних зовнішніх формах слів, словосполучень і пропозицій, загальнозрозумілих і загальноприйнятих і вільно оперувати ними, внутрішньо організувати все те, що підлягає повідомленню [7, с. 6].

Вільгельм фон Гумбольдт (Wilhelm von Humboldt) писав, що «різні мови є для нації органами їх оригінального мислення і сприйняття»; був одним з перших, хто обґрунтував взаємозв'язок мови і картини світу. Американські лінгвісти Е. Сепір (Sapir E.) і Б. Уорф (Whorf B.) в своїх дослідженнях довели, що мова сприяє і визначає наше ставлення до реальної дійсності, причому носії різних мов мають різні картини світу. Питання вивчення проблем мовної картини світу висвітлювалися в роботах Г. А. Брутяна, С. А. Васильєва, Г. В. Колшанський, Н.І. Сукаленко, М. Блека, Д. Хаймса і ін. в світлі розвитку когнітивної лінгвістики і досліджень останніх років.

Закріплене в мові знання про світ формує певну модель, яка в філософсько-лінгвістичній літературі називається картиною світу, що лежить в основі індивідуальної і суспільної свідомості, несучи в собі риси загальнолюдовського, національного і особистісного. Картина світу являє собою не просто набір картин або фотографій – це є і власна позиція реально існуючого суб'єкта, його ставлення до навколишнього світу, здатність його змінити через діяльність. У конструюванні мовної картини світу неодмінно включається національна мова, національно-культурний, суспільно-історичний досвід тієї чи іншої національної спільноти людей, які створюють «специфічне забарвлення цього світу, обумовлену національно значимістю предметів, явищ, процесів, виборчим ставленням до них, яке породжується специфікою діяльності, способу життя і національної культури даного народу» [9, с. 66].

У результаті взаємодії, спілкування, придбання фонових знань формуються етнокультурні, національні стереотипи за допомогою яких одна національна група сприймає і оцінює іншу. Загальні висновки національних особливостей типу «німецький педантизм і скрупульозність», «англійська манірність», «чисто шотландська впертість», «африканський темперамент», «повільність естонців» є стійкими, стереотипними, не завжди істинними, відповідними особливостям тієї або іншої національної групи. «Національна психологія в структурному відношенні поділяється на національний характер, темперамент, національні почуття, настрої, забобони» [3, с. 42].

Фонові знання, як елемент масової культури, є результатом історичного розвитку даної етнічної або національної спільноти, що є відомим всім членам національної спільноти і являють собою знання культурної спадщини, які є нестабільними, динамічно змінюються. Так, сукупність фонових знань початку-кінця ХХ століття і початку ХХІ століття значно відрізняються один від одного, і те, що було всім відомо вчора, сьогодні вже не є актуальним.

Термін «стереотип» вперше використав у своїх роботах У. Ліппман в 1922 році, вважаючи їх «картинками світу», які складаються в голові людини як схема, детермінована культурою і, що є економією мовних засобів. Таким чином, стереотип можна вважати ментальним концептом, який взаємозумовлений наївною картиною світу.

Кожна країна і нація в очах іншого народу представляється як самобутня, індивідуальна, унікальна національно-етнічна культурна спільнота, яка володіє власними цінностями, традиціями, нормами і стандартами поведінки, незнання і порушення яких може привести до комунікативних невдач.

Є образ-стереотип нації в очах іншого народу (гетеростереотип, автостереотип: українці – гостинні, добрі, щедрі; французи – легковажні; німці – скупі). Дані характеристики дозволяють відокремити «своїх» від «чужих» і в міжособистісному спілкуванні; вивчаючи мову і культуру, знання стереотипів можуть мати характер негативного і позитивного «попередження». Мовні помилки легко пробачаються іноземцям, культурні – практично ніколи.

Потрібно сказати, що не всі вирази, що носять стереотипний характер певного етносу, доступні розумінню носіями іншої культури; іноді вони не сприймаються, здаються дивними, вимагають пояснення, інтерпретацій. Це говорить про присутність в тексті національно-специфічних елементів культури – «лакун» (Ю.А. Сорокін, І. Ю. Марковіна). Неправильна оцінка стереотипів може привести до негативного впливу на міжкультурне спілкування, так як природні психологічні реакції людини (Елізарьєва С.Г.) можуть бути непередбачуваними.

Потрібно відзначити, що кожна національна культура відрізняється від іншої національно-психологічними особливостями, нормами своїх цінностей. Тому, для успішної міжнародної комунікації потрібно вивчення культурних, етнічних цінностей, емоційних проявів мовних партнерів, знань про чужу культуру емоцій, що підвищить ефективність їх спілкування [13, с. 38–56].

У процесі формування етнічної свідомості вироблялися стереотипи культури – поведінки, визначення мети, сприйняття, розуміння, спілкування, які детерміновані ідентифікацією людини з певним етносом, приналежністю до нього. Так світ стереотипів являє нам висловлювання на кшталт: «Дасть Бог день, дасть Бог і їжу», «На немає і суду немає», «Не покуштувавши гіркого, не впізнаєш солодкого», «Ситий голодного не розуміє», «З хати сміття не виносити» і використовується часними носіями мови в стандартних ситуаціях спілкування. Стереотипизація об'єктів, явищ в житті людей пов'язана з частими, тривалими людськими контактами з даним об'єктом в порівнянні з іншими.

Менталітет є деякою глибинною структурою свідомості, включає закладене в підсвідомості – архетипи [15], міфи («колективне несвідоме» по К. Г. Юнгу), які не є результатом особистого досвіду, а успадковані людиною від предків, також як і перекази, легенди, казки, сказання, білини, літописи, сформовані в процесі життєдіяльності, що з'єднують духовні, вольові, інтелектуальні риси національного характеру, об'єднують спільності людей різних національних, соціальних, територіальних, лінгво-культурних, мовних особливостей [9, с. 49].

Ментальність – сукупність розумових процесів, що включають побудову особливої картини світу. Продуктом тривалого історичного досвіду є суспільство, яке акумулює в собі попередній колективний досвід, успадковані наступними поколіннями, визначальними їх власні взаємини.

Особистість формується в результаті взаємин між членами конкретного етнокультурного співтовариства в процесі їх спільної діяльності; в особистості на передній план виходить соціальна природа людини, а сама людина є суб'єктом соціокультурного життя, учасником формування культурних традицій народу, етносу, конкретної людини в людині в рамках соціуму і культури.

Формування мовної особистості відбувається під впливом існуючої системи цінностей, культурними категоріями якої є – простір, час, право, багатство, праця, совість і т. д., що визначають параметри соціальної поведінки і сприйняття світу.

Першими вченими, які вивчають питання мовної особистості були Й. Вейсгербер, В. В. Виноградов, Г. І. Богін в наслідок Ю. Н. Караулов, В. І. Карасік, В. І. Шаховській Ю. Е. Прохоров, Л. П. Клобукова, В. В. Красних, які обґрунтували саме поняття мовної особистості, шляхи її вивчення.

Так, Ю. Н. Караулов розробив 3-х рівневу модель мовної особистості в сфері «комунікативного простору особистості» – вербально-семантичного, когнітивного, прагматичного, які здійснюють кодування і декодування інформації, і які надходять до людини.

У кожному житті громади можуть зустрічатися мовні особистості з різними варіаціями рівнів і їх значимості. «Мовна особистість – це мовна особистість в парадигмі реального спілкування, в діяльності. Саме на рівні мовної особистості проявляються як національно-культурна специфіка мовної особистості, так і національно-культурна специфіка самого спілкування» [9, с. 119].

Наслідувана мова здійснює зв'язок між поколіннями, наступність у розвитку культури; в мові оформлюється концептуальний образ світу, в ньому відображена національна ментальність. Мова як дух народу відображає тимчасові і мовні особливості тієї чи іншої епохи, чим зберігає і здійснює трансляцію національно-специфічних культурних ознак між поколіннями.

Вивчення властивостей «національного характеру» (науковий напрям в дослідженні проблеми «Культура і особистість» (30-50-ті р.р.) знайшло в подальшому продовження в суміжних напрямках ряду наук, таких як порівняльна психологія, лінгвістика, лінгвокультурологія (В. В. Красних, Г. Е. Крейдлін, О. А. Леонтовіч, Т. В. Ларіна і ін.). При цьому поняття «національного характеру» розглядалося в історичному аспекті, недооцінювалась роль навчання нормам поведінки всередині своєї культури і за її межами, не враховувався національний компонент комунікацій, властивий даному національному характеру і національній культурі.

Емоції – особливий клас суб'єктивних психологічних станів, що відображаються у формі безпосередніх переживань, відчуттів приємного або неприємного, ставлення до світу і людей, процес і результат його практичної діяльності.

В процесі міжнародних комунікацій відбувається зародження і реалізація емоційних контактів, створюється емоційна ситуація, яка при правильному використанні, цілеспрямованому моделюванні необхідних емоцій може полегшувати рішення проблем спілкування. В іншому випадку, там, де не сформована емоційна зона комунікативної компетенції, може бути ускладнено управління вербального спілкування мовних партнерів.

У своєму спілкуванні люди не можуть обійтися без емоцій. 70-80 роки ХХ століття поклали початок науковому дослідженню питань семіотики емоцій, їх концептуалізації та вербалізації. Наука емотіологія вивчає емотивність мови, когнітивний зв'язок з емоційним, мови емоцій відповідно до ситуації спілкування. Способи вираження емоцій різні, їх норми нестабільні навіть всередині однієї культури і залежать від історичної, соціальної, культурної приналежності, специфічної і абстрактної ситуації, створюючи емоційну картину світу уявлень тієї чи іншої лінгвокультури.

Єдність трьох систем – семіотики, комунікації та етики емоцій [14, с. 115] дозволяє мовцям адекватно взаємодіяти в міжособистісному, груповому та міжкультурному спілкуванні.

Всі свої знання Ното Іоуєнс отримує через мову, його культурна компетенція формується синхронно з мовної/комунікативної компетенції, найважливішим компонентом якої є емоційна складова (В. І. Шаховській).

Особистість формується у взаємодії і взаємини між членами конкретного етнокультурного співтовариства в процесі їх спільної діяльності (Н.Ф. Аліференко).

Вивчення мовної особистості присвятили наукові роботи вчені лінгвісти Ю. М. Лотман, В. Н. Незорак, С. В. Воркачев, А. Г. Баранов, Ю. Н. Караулов, Ю. Е. Прохоров, Л. П. Клобукова, В. І. Карасік, В. І. Шаховській і ін.

Мовна особистість являє науковий інтерес в плані мовної діяльності, яка має сукупність знань і уявлень в реальному комунікативному процесі як його конкретний учасник (В. В. Красних). Мовна особистість використовує мовне багатство і різноманітність мови попередніх поколінь, додаючи індивідуальні мовні особливості. Перетворення індивіда в мовну особистість – явище його соціалізації, участі в соціальних відносинах; активна мисленнева діяльність, відповідно до норм етномовної культури, як базового національно-культурного прототипу, через внутрішнє ставлення до нього, з привнесенням індивідуального, – все це формує мовну особистість. Мовна особистість має багаторівневий, багатокomпонентний набір мовних особливостей, вона готова до реалізації мовних дій різного рівня складності.

При вивченні іноземної мови велике значення надається можливості застосування мови, адекватного іншомовного спілкування на міжкультурному рівні. Кожен мовний колектив представляється його суб'єктами, які мають певний запас слів, володіють специфічною лексики і манерою говоріння, що вказують на приналежність до певного соціуму, відображають рівень освіти, гендерні особливості, вікові діапазони.

Кожному етносу відповідають культурні концепти, які вербалізуються не тільки в мовних кодах, але і зберігаються в історичній, асоціативній пам'яті, які фундаментально різні в різних мовних групах. Відсутність загальної пам'яті і асоціацій у мовців значно знижує цінність інформації, а сама інформація буде обмеженою [13, с. 14], так як у різних етносів система понять, відображення світу різна і не може бути тільки національною і тотожною. Створення нових смислів в просторі мовного суспільства пов'язано з індивідуальною свідомістю мовних особистостей, винятковою динамічністю структури людського інтелекту [8, с. 241]. Смысловий збіг в системі мовного коду є вибух, який призводить до появи нових смислів і понять, які не завжди можна ідентифікувати в інших мовних системах.

Кожна мова має обов'язкову для всіх носіїв мови певну картину світу, яку в результаті специфічного людського сприйняття світу відображає в мовній формі, так як в процесі життєдіяльності людина пізнає об'єктивний світ, закони його існування і свого місця в цьому світі, набуває фізичний і культурний досвід, фіксує в слові результати пізнання.

Людина здатна розуміти світ і самого себе завдяки мові, в якій закріплюється суспільно історичний досвід – як загальнолюдський, так і національний. Мовна картина світу, в основному, збігається з логічним відображенням світу в свідомості людей.

Література:

1. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Том II. Интегральное описание языка и системная лексикография. Москва, 1995. С. 39.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд., стер. Москва: УРСС : Едиториал УРСС, 2004. 571 с.
3. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. Методическое руководство – 4-е изд., перераб. и доп. Москва: Русский язык, 1990. 246 с.
4. Звегинцев В. А. Язык и лингвистическая теория. Москва: Издательство Московского университета, 1973. 243 с.
5. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москвв, 2004. С. 109.
6. Куровская Ю. Г. Когнитивно-лингвистический инструментальный анализа педагогического дискурса. *Педагогика*. № 3. 2015. С. 16–22.
7. Леонтьев А. А. Что такое язык. Москва: «Педагогика», 1976. 96 с.
8. Лотман Ю.М. Культура и взрыв. Москва, 1992. С. 14, 241.
9. Маслова В. А. Лингвокультурология [Текст]: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд. стереотип. Москва: Издательский центр «Академия», 2004. 208 с.
10. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику: учеб. пособие. 2-е изд., испр. Москва: Флинта: Наука, 2006. 296 с.
11. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
12. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики* / Под ред. И. А. Стернина. Воронеж, 2001. С. 59, 61.
13. Шаховский В. И., Жура В. В. Дейксис в сфере эмоциональной речевой деятельности. *Вопросы языкознания*. 2002. № 5. С. 38–56.
14. Шаховский В. И. Эмоции: Долингвистика, лингвистика, лингвокультурология. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. 128 с.
15. Юнг К. Г. Архетип и символ. Москва, 1991. С. 213.